

Finanssipolitiikan valvonta

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan vaalikauden 2015–2018 puoliväliraportti

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- Suomen kuntaliitto 26.10.2016
- Valtioneuvoston kanslia 26.10.2016
- Valtiovarainministeriö 26.10.2016
- Sosiaali- ja terveysministeriö 27.10.2016

Seuraavilla tahoilla ei ollut lausuttavaa erilliskertomuksen luonnoksesta:

- VATT Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 27.10.2016

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien huomioita

Valtioneuvoston kanslia (VNK) tuo lausunnossaan esille yhtenäisen kokonaisnäkemyksen puutteen raportin luonnoksessa, sekä toivoo EU-sääntöjen kytkemistä muihin finanssipolitiikan tavoitteisiin ja niiden merkityksen arviointia kokonaisuuden kannalta. Tarkastusvirasto on lisännyt kokonaisuuden näkökulmaa eduskuntakertomuksen lopulliseen versioon.. Tarkastusvirasto käsittelee EU-sääntöjä finanssipolitiikan mitoituksen yhteydessä luvussa 1.4., jossa tarkastusvirasto tuo esiin finanssipolitiikan mitoituksen ja finanssipoliittisten tavoitteiden yhteensovittamisen haasteen. VNK toivoo lausunnossaan laskelmia ja herkkyysslaskelmia tarkastusviraston arviosta, jonka mukaan julkisen talouden tasapainoa koskevia tavoitteita ei saavuteta hallituskaudella. Raportissa tarkastusvirasto toteaa, että arvio perustuu valtiovarainministeriön ennusteeseen, joka sisältää vain päätetyt toimet. Ilman lisätoimia tavoitteet jäävät täyttymättä. Lisäksi VNK tuo esille mahdollisen ristiriidan julkisen talouden pitkän ajan kestävyuden ja EU:n säännösten tiukemman noudattamisen välillä. Tarkastusvirasto ei näe tätä ristiriitaa, sillä EU:n säännöstö on luotu turvaamaan julkisen talouden kestävyys. Lisäksi kansallisella tasolla asetetut finanssipoliittiset tavoitteet on asetettu niin että riittävä etäisyys EU-sääntöihin pystyttäisiin turvaamaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Eläketurvakeskuksen raportin 05/2015 huomioimista, sekä myös muiden lähteiden käytön laajentamista. Lopullisessa raportissa tarkastusvirasto on käyttänyt lähteitä laajemmin kuin lausunnoille lähetetyssä luonnoksessa.

Kuntaliitto toteaa lausunnossaan, että kunnat (paikallishallinto) ovat itsenäisiä toimijoita, joiden taloutta ja taloudenpitoa tulee tarkastella omana toimijana, ei vain valtiontalouden jatkeena. Tässä tarkastelussa on tarpeen huomata erot kuntien talouden tasapainon mittaamisessa. Tarkastusvirasto tarkastelee paikallishallintoa julkisentalouden osana sen muiden osien rinnalla. Tarkastelun keskiössä ovat hallituksen tekemät toimet kuntataloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkastusvirasto on muokannut kuntataloutta koskevaa lukua merkittävästi lopulliseen eduskuntakertomukseen.

Valtiovarainministeriö (VM) pyytää lausunnossaan ilmoittamaan, mikäli eduskuntakertomus on ns. fipo-lain (869/2011) mukainen arvio fipo-lain ja sen nojalla annettujen sääntöjen noudattamisesta. Eduskuntakertomuksen yhteydessä raportoidaan vaalikautta koskevat havainnot fipo-lain ja sen nojalla annettujen sääntöjen noudattamisesta, mutta nämä arviot esitetään erillisinä raportteina.

VM esittää lausunnossaan, että sen arvion mukaan vuoden 2017 osalta poikkeama vakaus- ja kasvuopimuksen ennalta ehkäisevän osion mukaisesta vaaditusta sopeutuksesta rakenteellisen jäämän pilarissa selittyy pitkälti rakenteellisista uudistuksista aiheutuvilla lyhyen aikavälin kustannuksilla ja erityisesti kilpailukykyopimuksen aikaansaamiseksi syntyneillä kustannuksilla. VM esitti arvionsa kilpailukykyopimuksen vaikutuksesta ennalta ehkäisevän osan vaatimukseen alustavassa talousarviosuunnitelmassa vuodelle 2017, joka annettiin 13.10.2016 eli tarkastusviraston lausuntopyynnön jälkeen. VM toteaa, että raporttiluonnoksessa ei mainita kilpailukykyopimusta tai eläkeuudistusta joustavuuksilausekkeen puitteissa huomioitaviksi rakenneuudistuksiksi. Tarkastusvirasto on huomionnut alustavassa talousarviosuunnitelmassa esitetyn kannan näiden soveltamisesta, ja on ottanut huomioon alustavassa talousarviosuunnitelmassa esitetyt arviot rakenteellisista uudistuksista eduskuntakertomuksen lopullisessa versiossa, mutta ei ole samaa mieltä kaikkien rakennemuutokselle asetettujen kriteerien täyttymisestä.

VM toteaa että tarkastusviraston toteamus poikkeamasta keskipitkän aikavälin tavoitteesta antaa virheellisen kuvan vaatimusten noudattamisesta. Tarkastusvirasto on huomionnut tämän ja selkeyttänyt tekstiä näiltä osin. Tarkastusvirasto kuitenkin korostaa, että vaikka Suomi noudattaa vakaus- ja kasvuopimuksen rakenteellisen jäämän pilaria, on valtioneuvosto sitoutunut rakenteellisen jäämän tavoitteeseen, jota se ei syksyn 2016 ennusteiden valossa tule tällä vaalikaudella saavuttamaan. Lisäksi tarkastusvirasto korostaa että se on antanut arvionsa sääntöjen noudattamisesta vuoden 2015 osalta keväällä 2016 julkaistussa raportissa.

VM toteaa velkatilastojen tarkentumisen 30.9.2016 johtuneen tietyistä tilastointitavan muutoksista. Tilastokeskuksen ilmoittamien tietojen mukaan velkatietojen tarkentumisen syynä on pikemminkin tilastoinnin tietopohjan parantuminen, mikä on luontaista kansantalouden tilinpidon mukaiselle tilastoinnille..

VM tuo lausunnossaan esille useita veromuutoksia koskevia huomioita. Tarkastusvirasto on tarkentanut eduskuntakertomukseen verojärjestelmää käsittelevää osiota.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Valtiovarainministeriö tuo esille epäselvyyksiä vuoden 2016 kehysten liikkumavaran laskennan raportoinnissa. Tarkastusvirasto on huomionnut puutteet eduskuntakertomuksessa.

VM huomauttaa, että raporttiluonnoksessa todetaan Suomen ylittäneen velkakriteerin vuosina 2014 ja 2015. Tämä ei ole tarkastusviraston kanta. Teksti on korjattu muotoon: Suomen velka-aste ylitti 60 prosentin kynnysarvon vuonna 2014 ja 2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen säästövaikutusten tulisi olla 3 miljardia euroa vuoden 2029 lopussa, ei vuoden 2019 lopussa, kuten raporttiluonnoksessa todetaan. Tarkastusvirasto on korjannut tämän virhetiedon.

Lisätietoja: ylijhtaja Marko Männikkö, p. 09 432 5803